

До історії надходження реліквій Леоніда Глібова в Чернігівський історичний музей. Листи Олександра Глібова до Марка Вайнштейна (підготовка до друку, передмова, примітки Г. Арендар)

У серпні 1925 р. Чернігівський державний музей отримав нове приміщення – колишній будинок Селянського банку (нині обласна універсальна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка), де розпочав створювати нову експозицію, один з розділів якої присвячувався українським письменникам (куточки Т.Г. Шевченка, П.О. Куліша, Л.І. Глібова, М.М. Коцюбинського).¹ Куточок поета-байкаря, видавця, громадського діяча Л.І. Глібова (1827 – 1893) був репрезентований його книгами та фотографіями.

Створена у вересні того ж року ювілейна комісія по вшануванню 100-річчя від дня народження Л.І. Глібова доручила члену комісії, директору музею М.Г. Вайнштейну доповнити новими експонатами музейний куточок байкаря, запропонувавши звернутися до сина письменника Олександра Глібова, який мешкав у с. Горби Кременчуцького повіту на Полтавщині (нині Глобинський район Полтавської області)². Між Вайнштейном і Глібовим зав'язалось жваве листування.

Про Олександра Глібова (1869 – ?) відомо небагато. Наприкінці 1868 р. Леонід Іванович вдруге одружується з Парасковією Василівною Барановою, усиновлює та виховує її сина Олександра.³ На прохання поета з 1890 р. сина зараховують до штату губернської канцелярії. Водночас зі службою Олександр допомагав батькові, який наприкінці вісімдесятих років втратив зір, працювати в земській друкарні. По смерті батька Олександр Леонідович очолив друкарню і підготував до друку повну збірку батькових байок, але через цензурні утиски спромігся видати лише 88 зі 107 творів.⁴ Згодом він залишив Чернігів, у двадцятих роках з родиною проживав у с. Горбах, де пройшли дитячі та юнацькі роки видатного байкаря.

Напередодні 100-ї річниці Л.І. Глібова, коли готувалось до друку повне зібрання його творів, Олександр Леонідович з притаманною йому наполегливістю долучився до цієї копіткої праці: “...мені бажається, як синові Л.І. Глібова, усіма засобами сприяти цьому виданню, щоб воно було найкраще”. Він консультував упорядників, надав батьківські рукописні твори зі своїми коментарями, віднайшов та скопіював першу батькову збірку “Стихотворения Леонида Глибова”, що побачила світ у Полтаві 1849 року.

Чотирнадцять листів О.Л. Глібова до М.Г. Вайнштейна привернули нашу увагу насамперед тим, що висвітлюють досі невідому сторінку з історії надходження поетових реліквій до музею. Олександр Леонідович з розумінням поставився до прохання музею передати батьківські раритети: “...мені бажалось-би як-можна більш підібрати для Музею матер'ялів і віддати Вам”, “таким речам тільки й місце в музеї”. Він, не вагаючись, згодився поповнити музей неопублікованими рукописними творами поета, оригінальними фотографіями, підшивкою “Черниговского листка”, особистими речами. Лише матеріальні нестатки, хвороби членів родини та мізерна пенсія змусили сина байкаря деякі із них продати музею: “тільки текуча потреба в коштах на життя примушує мене на це”.

На жаль, не всі реліквії Л.І. Глібова збереглися до сьогодні. Напередодні Великої Вітчизняної війни чимало з них експонувалось в музейному куточку Л. Глібова, який був облаштований у будинку по вул. Шосейній, 30 (тепер – проспект Миру), де з 1867 р. і до смерті мешкав поет. У серпні 1941 р., під час бомбардування фашистськими літаками міста, будинок згорів разом з реліквіями байкаря. (На його місці встановлено

пам'ятний камінь з меморіальним написом).

Листи О.Л. Глібова до М.Г. Вайнштейна до 1949 р. зберігалися в Чернігівському історичному музеї, а відтак були передані до Чернігівського літературно-меморіального музею-заповідника М.М. Коцюбинського.

Листи подаються за оригіналом. Скорочені слова доповнено в квадратних дужках. Горизонтальними рисками підкреслено слова і словосполучення, виділені в авторському тексті. У 3-му листі втрачені літери та слова позначено трьома крапками або доповнено у круглих дужках (відзначені *).

¹ Арендар Г., Лихачова С. Чернігівський історичний музей у 20 – 90-ті роки // Родовід. – К., 1996. – Ч. 2(14). – С. 47.

² Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник М.М. Коцюбинського (далі – ЧЛМК). – Інв. № А 4712. – Арк. 3,12,21.

³ Сиваченко М., Деко О. Леонід Глібов. Дослідження і матеріали. – К., 1969. – С. 97 – 98, 135 – 136.

⁴ Там само. – С. 270.

№ 1

20/І-26 р.
с. Горби

*Вельмишановний
т. Вайнштейн!*¹

Я одержав від М.Х. Шевелева² листа, з якого з великою приємністю і радістю довідався про ласкаву постанову Комісії, яка вирішила підняти клопотання перед ВУЦВКом про призначення мені, як синові відомого письменника, персональної пенсії, а також звернутися до Харківського держвидаву з проханням використовувати мене по видавничому ділу. Від всього серця дякую Комісію in corpore і, особисто, Вас, як завідуючого Музеєм, за клопоти в справі вшанування 100-річчя до дня народження мого батька, а також і в справі що до матер'яльної піддержки мене старого з хворою дружиною. Дуже радий був повідомленню, що Ви одвідаєте мене в Горбах по справам пенсії та одержання рукописів та инш[их] речей, залишившихся після батька.

Відносно цього останнього завдання повинен повідомити Вас, що я чекаю повернення де-яких матер'ялів від аспіранта Харків[ського] Інст[итуту] Наросвіти тов. Капустянського³ (про що я Вам вже писав в попередньому листі), який має приїхати на ціх днях з Москви (з науч[ної] подорож[і]).

З огляду на те, що чимало паперів батьківських загинуло в Горбах з початку революції, коли я був у Києві, мені бажалось-би як-можна більш підобрати для Музею матер'ялів і віддати Вам. Тільки це і гальмує справу, яку Вам доручено негайно виконувати. Як-тільки одержу від т. Капустянського зазнач[ені] де-яки матер'яли (може бути, що я і сам поїду до Харківа за ними, аби швидче закінчити цю справу), – зараз-же повідомлю Вас рекомєнд[ованим] листом, в якому і дам Вам, між инш[им], маршрут до самих Горбів. А поки що будьте здоровеньки. Ще раз дякую Вас.

З щирим побажанням О. Глібів

А-4713

Чекаю відповіді на цей лист.

Адреса: с. Горби Кременюк на Полтавщині, поштов[е] від[ділення] О.Л. Глібову.

тов. Вайнштейн!

Я тиждень як повернувся з Харків, де, між-ин[шим], довідався, що т-во “Час”, у Києві, доручило Б.М. Шевелеву⁴ ювил[ейне] видання творів мого батька. Звичайно це видання повинно бути повним, а тому я й надислав рукописи (автографи і т[аке] ин[ше]) після батька в розпорядження Б.М. Шевелева (у Ніжин), якого прохав, по використанню цих матер'ялів надислати їх до Музею. Що ж торкається ин[ших] речей (срібло і т[аке] ин[ше]), то це усе привезе до Чернігова моя дочка Наталка, яка має приїхати в квітні; також я писав про це і М.Б. **(Б.М.-А.Г.)** Шевелеву. Ви, дорогий товаришу, певно знаєте, в якому тяжкому стані з матер'яльного боку я перебуваю з хворою родиною, а тому я бажав-би, щоб цінні ювил[ейні] подарунки батьку (срібло) Музей прийняв-би за гроші (поналеж[но]-відповід[ному] оцінюванню вартісти їх). Повірте, тільки текуча потреба в коштах на життя примушує мене на це. Я маю відомости, що, наприклад, цінні подарунки композ[итора] Лисенко,⁵ теж були закуплені Київ[ським] Музеєм. Прикладаю при цьому заяву (з належ[ними] документами) на ім'я Комісії про призначення мені персональної пенсії.

На жаль, метрики моєї (що я син Л. Глібова) у мене не маєть, певно, десь загинула в установах де я служив. Чи не можна було-б замість неї додати до моєї заяви посвідчення, що я дійсно син Л.Глібова, від таких, скажемо, старожилів Чернігова, як М.Х. Шевелєв (батько Б.М.) та А.В. Верзилов,⁶ вони знають мене дитиною? Будь ласка побалакайте безпосередне з ними про це. Скажіть, що я дуже прохаю їх допомогти мені в цій справі.

В Харкові, в сім'ї Мик[оли]⁷ та Олени Шрагів,⁸ згадували Вас теплим словом, як гарну, симпатичну людину і громад[ського] діяча, що й мені було дуже приємно слухати, бо Ви з Б.М.Шев[елевим] багато зробили для вшанув[ання] пам'яті мого батька і особисто для мене – старого.

Я був по де-яких літер[атурних] справах в Наркомосвіти (Харків), і вчений секретар тов. Дятлов⁹ сказав мені, щоб Ваша комісія клопотала про пенсію перед Наркомосвіти, а не ВУЦВКом.

Бувайте здоровеньки. Поспішаю на пошту здати цього листа.

Ваш вдячний О. Глібов.

A-4714

Високоповажний т. Вайнштейн!

Вашого листа я одержав, повернувшись з Харків, де мав прийняти посаду коректора при друкарні ДВУ (**Державне видавництво України — А.Г.**), але незабаром прийшлося зректись від цієї посади: дуже важка для мого зрісту та недужих вже для цієї роботи очей, окрім того, на 75 карб[ованців] у самому місті, при страшній дорожнечі на помешкання та харч, не має рації служити, бо прийшлося-б жити біля Харків (а

се знов витрати грошей на поїздки по залізниці). І зараз я знов у “розбитого корыта”, як кажуть. Повірте, що мені залишатися тут, на селі, дуже тяжко з матеріяльного та морального (без освічених людей, літератури та инш[их] умов культурного життя) боку. Бажалось-би хоч перед кінцем життя пожити у місті, до якого я звик з-малечку. Чи не можна-б було влаштувати мене, хоч на яку-небудь невеличку посаду, у рідному Чернігові? Будь ласка повідомте мене, яка Ваша думка про це? Буду дуже вдячний. Ви знаєте мій службовий – громад[ський] стаж.

А тепер щодо справи з подарунками батьку (срібло і т[аке] ин[ше]), які я бажав-би звичайно передати до Музею... Хай Вас не лякає вартість їх, гадаю що вона буде приблизно до 200 карб[ованців], а може й менш (згідно відпов[ідному] розцінюванню). Моя дочка Наталка має їхати до Чернігова в кінці цього місяця, яка й може привезти з собою ці речі для розцінування та передачі музею, як-що на це Ваша буде згода?

Одночасно з цим листом я надсилаю Б.М. Шевелеву(у Ніжин) останні рукописи (автографи, фотографії т[аке] инш[е]) в додаток до тих, що надіслав йому у минулому місяці. У Харкові мені пощастило: при допомозі директора Науч[ної] Центр[альної] бібліотеки, мені вдалося одержати, для передруку, книжечку за юнацьких часів батька (гімназ[ичних]) “Стихотворенія Леонида Глѣбова. 1845 – 46 гг.”. Полтава. 1847 г. Изд[ательство] Сигизм[унда] Лещинскаго. Ця книжка звичайно дуже цінна для Музею і Б.М. Шевелева, яко редактора повного видання творів батька, доруч[еного] йому т-вом “Час”, у Києві. Ця книжка надіслана зазнач[еному] директору на недовгий час. Я загадав у Харкові передрукувати її (на маш[инці]). Вона має 103 стор. з 50 віршами (оглав я надсилаю Б.М. Ш[евелеву] і за передрук її треба виплатити 20 крб. (по розц[інках] від писч[ого] аркушу, яка існує у Харкові), я дав завдатку 5 карб[ованців], бо більш не міг дати за браком грошей. Я прохаю Б.М. Ш[евелева] яким-небудь робом “розстаратся”, як кажуть, на цю ост[аточну] суму, щоб я міг викупити друк[овану] копію з цієї книжки, бо, на-жаль, я не маю зайвих грошей на це.

Я проминув написати Вам (що Держ)*видав у Харкові, дав мені в(ідношення)* рекомендаційного характеру д(ля Кремен)*чуцької філії ДВУ про призначення мене на будь-яку роботу по видав[ничій] галузі. Ця філія пропонує мені прийняти на себе продаж книжок в пос[еленні] Крюкові (предмістя Кременчука), але на “контрагентских” умовах, цеб-то на % від продажу книжок, причому дає помешкання для крамниці (за невеличку ціну). На-жаль, я не можу згодитись на це, бо не маю майже і одного червінця зайвого, щоб, як кажуть розпочати цю справу ... усюди – гроші й гроші!

(... я)*к бачте дорогий т. Вайн(штейн ... м)*оє кепське становище (...с)*тарість!.. Одна надія – на пенсію, але “поки сонце зійде – роса очи виїсть”... Моєму знайом[ому] письмен[нику] В.Самійленко¹⁰ була призначена пенсія після того, як він помер.

З щирим побажанням О. Глїбів.

P.S. Я був у Наркомосвіти (Харків), де мені радили, щоб прохання про пенсію було обов'язково надіслано до нього. Майте на увазі. Повідомте мене, коли саме буде надіслано клопотання та за яким № .

Підпис.

A-4715

*Вельмишановний
тов. Вайнштейн!*

Насамперед – велика, сердешна подяка Комісії та окрвиконкому за клопотання про пенсію мені. У мене є знайомства по Наркомосвіти і я обов'язково буду прохати кого-слід про прискорення справи. Спасибі Вам за надсилку копії і за листа до т. Чуднівського,¹¹ але, здається, по Чернігівській філії ДВУ зараз не мається для мене відповідної посади, роботи, про що й казав мені у Харкові був[ший] завідуючий цією філією (забув його прізвище, він зараз служить у торговельному відділі Хар[ківського] ДВУ). Чи не знайшлася-б будь-яка (хоч невелика) посада, або тимчасова робота для мене у окрвиконкомі або взагалі де-небудь в іншому місці, у Вас певно є знайомства по ріжних установах Чернігова? Між іншим, я звертався до Б.М. Шевелева і запитував його, чи не можна було б хоч тимчасово улаштуватись у Ніжині, але відповіді я ще не одержав. Лихо та й годі з цією справою, мабуть я остогид вже людям!..

А тепер що до приїзда моєї дочки Наталки до Чернігіва. Вона гадає бути там 8 – 10 травня. Цінні ювіл[ейні] подарунки батьку (та ін[ші] речі для Музею (окрім надісланих мною у Ніжин Б.М. Ш[евеле]ву) вона привезе, але є тільки одно питання, а саме: чи не можна було-б їй одержати хоч 1/3 частину грошей за срібло після того звичайно як воно буде розцінено “спецами” й прийнято до Музею? Гадаю, що ці подарунки від Черн[ігова], Київ[а], та ін[ших], громад (з відповід[ними] написами – різба) повинні бути цікаві для “Кутка” мого небіжчика-батька. Таким речам тільки й місце у Музею.

Останні гроші за срібло Музей міг-би виплатити позмозі як Ви пишете. Річ у тому, як Вам відомо, зайвих грошей на подорож моєї дочки у мене, на-жаль, не мається. До Чернігова вона ще як-небудь добереться, а на зворотну подорож та на витрати на життя де-який час у місті вже не вистачить коштів. А тому будь ласка подайте до 8/V відповідь про це.

Дуже дякую Вас за все, вибачте за турботу. Буду чекати відповіді.

*Бувайте здоровеньки.
З побажанням О. Глібов.*

P.S. Як стоить справа з ювил[ейним] повним виданням творів батька? Ви мабуть заходили до т-ва “Час”, що Вам там казали?

Я зустрівся у Харкові з т.Сухенко¹² (з т-ва “Час”) і він казав мені, що питання з виданням творів батька – гостра через брак паперу і коштів взагалі. Як що се так, то – кепська справа! Я про це писав Б.М. Ш[евеле]ву, але він мовчить, хоч це його і торкається, яко редактора видання.

A-4716

№ 5

с. Горби
30/IV-26

В.-ш[ановний] тов. Вайнштейн!

Одночасно з цим надсилаю Музею Копію Книжки батька мого “Стихотворенія Леонида Глебова” (за юнацьких років) та інші копії віршів. Я одержав ці копії з Харківа і мені треба надіслати за передрук їх десять (10) карб[ованців], на яку суму і покладений платіж. Б.М.Шевелев прислав мені, що Ви згодні заплатити гроші.

З пов.О. Глібів

A-4735

№ 6

15/V-26
с. Горби

*Вельмишановний
тов. Вайнштейн!*

Надсилаю цього листа через свою дочку Наталку, котра везе до Музею ювілейні подарунки батьку і т[акож] ин[ші] речі.

Я писав Вам листа про її виїзд, але відповіді від Вас не одержав відносно того, чи не можна було-б одержати від Музею за срібло хоч 1/3 частину грошей поки-що?

Я одержав дуже сумну для мене звістку про хворість Б.М. Шевелева, котрий відмовився редагувати видання творів батька.

Акад[емік] С. Єфремов¹³ (Київ) писав, що Академія принципово нічого не має проти повного “научного” видання творів батька у Харкові (ДВУ).

З повагою до Вас О. Глібів.

P.S. Гроші 10 карб[ованців] за копію “Стихотвореній” одержав.

Дякую.

Підпис.

Незабаром надішлю останні матер'яли. Б.М. Шевелев передасть до Музею усе те, що я йому надіслав.

A-4717

№ 7

25/V-26 р.
с. Горби

*В.-ш[ановний] дорогий товаришу
Вайнштейн!*

Насамперед дякую Вас з влаштуванням справи з подарунками батьку (моя дочка пише, що Ви дуже люблязно прийняли її і що Музей своїм виглядом робить гарне враження). У мене залишилися ще де-які речі “из-обиходу” батька, а саме: гитара (дуже стародавня), подар[унок] батьку у день ювілею Ханенком¹⁴ – черніговцем, етнографом-археологом), годинник (для кишені), теж стародав[ній], по котрому проходило життя батька з юнацьких до останніх часів його, “преспапє” з “фигуркою”, стародавня картина (воли на полі), невеличка фотографія могили Шевченка¹⁵ (початковий знімок, до того часу, як був потім збудований великий пам'ятник у Каніві), у рямці. У колишній Чернігів[ській] земській друкарні (якою завід[ував] батько, а потім я) залишився письм[овий] стіл батька (про якого певно знає, де він подівся потім,

був[ший] зав[ідуючий] друк[арнею] Олексій Степанович Шевчук, мешкає він, як-що живий ще, на Лесковиці, у власній хаті, під – троїцькою горою), чи не можна було-б розшукати цей стіл для Музею.

Я маю надіслати ще до Музею “Черниговский Листок” за 3 роки (у палітурці), він знаходиться у Харкові, у проф[есора] Плевако,¹⁶ котрому я дав на де-який час для роботи по виданню творів батька; надішлю також де-які рукописи віршів і т[аке] ин[ше] батька, що теж знаходяться у Харкові. 15 років я не був у рідному Чернігові і мені страшенно бажається побувати на могилі батька та мамусі, щоб вклонитися їх кісточкам, а також одвідати могили Шрага,¹⁷ Коцюбинського¹⁸ (моїх добрих дорогих знайомих з котр[ими] я добре жив у Чернігові), але... у кишені – порожнеча... “рада душа в рай”, – проклятуші гроші не пускають...

От як-би Ви знайшли джерела для видачі мені на подорож до Чернігіва хоч невеличку допомогу, то я міг-би привезти до Музею зазначені речі, а також зняти копії для ювил[ейного] видання, з де-яких маючихся у вас матер’ялів та фотографій, про котрі мене запитують вже з Харківа.

Обміркуйте, дорогий товаришу, цю мою пропозицію, да й повідомте мене про наслідки. Буду дуже сердешно Вам вдячний, – зробіте добре діло особисто для мене та сприяєте музею що до влаштування “Кутка” мого батька.

Тепер – що до справи про пенсію мені.

Я одержав з Харківа листа, в якому мені пишуть: ... “Відношення про Вашу пенсію з Чернігова було розглянуто в юрид[ичному] відділі НКО-ти і відціля надіслано до Комісії по призначенню персональних пенсій Наркомсобезу 10/V за № 20749. В останньому мені сказали, що ухвалено прохати Кременчуцький Окрсобез до 10 червня надіслати: 1) Ваш життєпис, завірений парторганізацією чи трьома комуністами; 2) відомості про власність; 3) відомості про сім’ю; 4) свідоцтво про стан здоровля. Копію цього відношення буде направлено до Чернігова, Наросвіті. Очевидно, що справа в значній мірі буде залежати від Кременч[уцького] Окрсобезу. Наркомосвіти прохала Наркомсобез повідомити про час розгляду Вашої справи, щоб надіслати туди свого представника для захисту Ваших інтересів (правника). Одночасно було зазначено, що вона цілком підтримує Ваше право на персональну пенсію”...

Одержавши цього листа, я не зрозумів, навіщо від мене вимагають зазнач[ені] документи, коли вони були прикладені мною до прохання до Черн[ігівської] Комісії? Це якесь непорозуміння або “волокита” зайва.

Дочка моя пише, що Ви збираєтесь їхати до Харківа. Будь ласка – побувайте у Наркомсобезі, щоб докладно довідатись, що се за “оказія”? Може бути Наркомосвіта не надіслала до Наркомсобезу моїх документів, які були при проханню? Вибачте, що турбую Вас, але доведіть до кінця справу, велика буде від мене Вам подяка за все, все.

*З пошаною до Вас
вдячний О. Глібів.*

P.S. Я писав Б.М. Шевелеву, щоб він передав Музею маюч[і] у нього від мене матер’яли. Чи одержали?

A-4718

№ 8

30/V-26
с. Горби

*В-ш[ановний] дорогий товаришу
Вайнштейн!*

Мабуть я вже остогид Вам своїми листами? В додаток до свого останнього листа (від 25/V) повідомляю Вас, що мені пощастило: я роздобув у одного тутешнього земляка дуже цінну для “Кутка” батька фотографію його (як йому було 37 років) з власноручним віршем; окрім того, я знайшов ще у себе: стародавню коробочку-табакерку з худож[нім] малюнком, рогову пороховницю батька (він в свій час був охотником “по-Тургеневски”, себ-то як “любитель природи”; була ще й рушниця, але вона загинула за часів революції); усі ці речі я звич[айно] передам до Музею. От коли б тільки була Ваша ласка що до виконання мого прохання відносно надсилки мені хоч трошки грошень на подорож (на билети по залізниці, коштують вони коло 15 карб[ованців] в обидва кінця до Чернігова (я про це писав Вам у попер[едньому] листі), то я і привиз-би до Музею усі зазначені тут і попер[едньому] листі речі (пересилати їх не зручно, напр[иклад] гитару, картину і т[аке] ін[ше]). Може Ви знайдете будь-які джерела для цього з коштів Музею? Буду чекати від Вас відповіді. Вибачте, дорогий, за турботу. Тепер ще кілька слів що до посади або тимчасової роботи для мене у рідному Чернігові. Може Ви гадаєте, боїтесь, що я вже зовсім “рухлядь”, або, як кажуть земляки, – “стара перешниця”, то поміляєтесь, бо поки-що я здатний для відповідної моєму звич[айному] зрісту роботи. Доказом цього може бути те, що два місяця назад мене запрохував тут[ешній] Райвиконком на посаду тимчасов[ого] (до перевиборів) секретаря і я справився з цією не легкою роботою.

A-4719

№ 9

Горби, 17/VI-26

*В.-шановний
т. Вайнштейн!*

Дуже вдячний Вам що даєте мені змогу побувати у Чернігові. Буду чекати грошень від Вас на подорож.

Чи передав Вам Б.М. Шевелев матер’яли до Музею? Мені пишуть з Харківа, що є чутка буцім-то він знов прийняв на себе редагування видання творів мого батька. Чи се так, чи ні?

З пошаною О. Глібов.

A-4720

№ 10

30/VI-26
с. Горби

*В.-ш[ановний] дорогий
тов. Вайнштейн!*

Справа з пенсією мене вже турбує: нічого не чути а ні з Харківа, а ні з Кременчуку (від окрсобезу). Ви теж мовчите на мого листа у цій справі, а Ваша-б думка мені взагалі цікава була-б. Невже мені доведеться знов надсилати документи, які в свій час були мною прикладені до прохання? Чи це якесь непорозуміння, чи просто бюрократична

волокита? Мене вже сум бере: так добре почалася справа і так зараз замерзла! Довідайтесь у вашому Окрвику, чи нема там чого новенького? Буду дуже вдячний за все.

Ви, спасибі, пообіцяли надіслати мені гроши на подорож до Чернігіва, але я й досі не маю їх, хоч вже й минуло більш 2-х тижнів з визнач[еного] Вами терміну.

Може роздумали, то сповістіть мене, щоб я дарма не чекав?

Як стоїть справа з поновленням пам'ятника на могилі батька, дочка моя писала, що він занехаяний. Треба-б отремонтувати літом, бо у осені буде це незручно робити? Як здоровля тов.М.Б. (*Б.М. – А.Г.*) Шевелева? Вітаю його. Харк[івським] ДВУ будуть видані твори батька у 3-х томах, за редакцією проф[есора] Плевако.

Я дав свою згоду.

*З пошаною
та тов[ариським] привітанням
О. Глібів*

А-4736

№ 11

28/X-26 р.
с. Горби

*Вельмишановний
тов. Вайнштейн!*

Давненько я вже писав до Вас. Зараз маю до Вас прохання: будь ласка поруште тим або іншим робом справу про призначення мені, старому бідоласі, перс[ональної] пенсії, якою мене Харків “помазав по губах”, як кажуть, але реальних наслідків я і досі не маю. Я два місяці як надіслав, через Кременчуцький Собез, свій життєпис до Харк[івського] Собезу, після чого він замовк, і взагалі я не знаю як стоїть справа з пенсією? Боюсь, щоб не скоилось того, що було у минулому, здається, році з моим приятелем (теж по Чернигову) поетом В.І.Самійленко (псевдоним “Сивенький”), якому вийшла пенсія від Собеза після ... його смерті.

Становище моє зараз – катастрофічне: голодуємо, холодуємо (нема теплої одежи на зиму) і зовсім бракує грошей... як далі жити – не знаю? Поратуйте ж (через Комісію по влаштув[анню] пам'яті батька) мене, старого, з сім'єю. На Вас та Комісію тільки й надія. Сум бере!..

Родина моя щиро вітає Вас.

Чекатиму від Вас звісточки.

З пошаною О. Глібів

А-4721

№ 12

8/XII-26
с. Горби

*Вельмишановний
Марко Григоровичу!*

Насамперед з приємністю сповіщаю Вас, що я вже нарешті одержав пенсію за листопад (40 карб.). Велике, сердешне спасибі Вам, як членові “Глібовської” Комісії (така-же подяка і їй in соgroга за вшанування пам'яті мого батька-страждальця і за усе те, що Ви з товаришами зробили для мене, старого, з хворою дружиною (дочка моя

широ вітає Вас, а дружина теж дякує). Тепер нам буде легше доживати віку, не будемо вже так бідувати, як досі...

А зараз у мене є до Вас, як завідуючого Музеєм, велике прохання, виконанням якого дуже порадуєте мене і допоможете в справі видання творів мого батька, редагувати яке узяв на себе обов'язок Харк[івський] професор М.Плевако, за допомогою аспіранта Харк[івського] ІНО Капустянського. Видання має вийти до ювілею у 3-х томах (повне), ілюстроване (фотогр[афії] і т[ак]е ин[ше]), друкуватиме його Харк[івське] ДВУ. І-й т. вже зданий до друку, готується ІІ-й том.¹⁹

Зазнач[ені] редактори пишуть мені, що їм доконче і негайно потрібні для видання ті фотографії, що я передав безпосередньо до Музею та через Б.Шевелева, а також і ті “метелики” (“Красный мотылек”, “Говорун”, “Удод”, “Раёк”, “На ёлку городских выборов”, “Злоба дня”, “Душа молодая” та “Дуля”), що були видані батьком у Чернігові.

Чи не буде Ваша, М[арко] Г[ригоровичу], ласка надіслати ці речі (на не довгий час) мені, для пересилки у Харків? Здається, я надіслав до Музею фотографію 1-ої друж[ини] батька П.Х. Глібової²⁰ (вона грала відому ролю в житті пок[ійного] батька по “процесу Андрущенко²¹ и др.”) потім металичну (на сріб[ній] пласт[ині] фотографію мого діда, фот[ографію] похорону батька і картку (малюнок) с фот[ографії] батька для його ювілейного шанування 50-річ[чя] письменства. Може у Музею ще маються ин[ші] фотографії, яких у мене не було (з архиву А. Ханенко, М. Шевелева, Милорадовича²²).

Будь ласка надішліть (за мій рахунок пошт[ові] витрати) усе мені. За цілість та акуратність і повернення до Музею зазнач[ених] речей – даю свою поруку.

Ви розумієте, що мені бажається, як синові Л.Глібова, усіма засобами сприяти цьому виданню, щоб воно було найкраще.

Чекаю від Вас відповіді.

Ваш вдячний О. Глібов

A-4723

№ 13

14/II-27.
с. Горби.

*Вельмишановний
Марко Григоровичу!*

Вашого листа від 9/II я одержав... Відверто мушу Вам сказати, що я гадав приїхати до рідного Чернігова на святкування ювілею батькового народження, але я чекав офіційного заклику Комісії (на Ваш лист я дивлюсь, як на приємне обертання (*може – звертання – А.Г.*) приватне людини, яка взагалі співчувала і співчуває мені – велика Вам за це вдячність). З'явитись-же “непроханим гостем” для мене було-б “по-етике” – ніяково, як кажуть селяне, себ-то незручно.

Окрім того, мені незвісно і досі, на який саме день призначено святкування (батько казав, що він народився 19/II, а по метриці занутовано 21/II, про це я писав Б.М. Шевелеву, на його запитання з цього приводу) і чи не буде воно, по будь-яким причинам, відкладено надалі, що на практиці трапляється? Во всякому-ж разі скажу Вам, що чи доведеться, чи не доведеться мені бути тілом у цей великий, дорогий для мене і для пам'яті мого батька день, але душею я буду у Чернігові серед усіх вас...

Щирозсердечно дякую Вас за люблязність відносно кімнати, на випадок мого приїзду.

Тепер-що до решти речей після батька скажу Вам, що тим, або іншим робом я віддам їх до Музею, звичайно, воно було б краще привезти їх мені самому (наприк[лад], гитару пересилати на пошті небезпечно, позаяк у дорозі, на залізниці, її можуть потрошити при перегрузках). В-висновок мушу тож відверто сказати Вам, як дорогу (*дорогому – А.Г.*) товаришу, що й грошова справа тут грає свою роллю: на цю поїздку потрібується найменш 25 карб[ованців] (в обидва кінца подорож), “урвати” яких хоч я і можу з пенсії, але це буде важко для сім’ї з економічного боку... Рада б душа в рай, але”...

Ще раз щиро дякую Вас за присланого листа.

На усе добре!

З тов[ариським] привітанням та пошаною О. Глібов

P.S. Моя родина сердешно вітає Вас.

A-4724

№ 14

26/II-27.

с. Горби

*Вельмишановний
Марко Григоровичу!*

Дуже радий був одержати Вашого останнього листа. Обміркувавши, рішив не прохати авансу на подорож, будь-як доберуся до Чернігіва (а на подорож відтиля тим чи іншим робом розживусь на гроші, звичайно при Вашій ласкавій допомозі). Гадаю приїхати до Чернігіва 4-го або 5-го Березня,²³ щоб мати змогу відпочити після дороги, бо я став слабкий взагалі (доведеться не спати дві ночі, поки доїду) і з вокзалу прямо приїду з Вашого ласкавого дозволу, до Музею (об 11 год[ини] ранку). Привезу решту речей після батька (чекаю одержати де-яки рукоп[иси], фотографію батька та “Черниговский Листок” за увесь час його існування (переплетена книжка) з Харківа від проф[есора] Плевако та аспіранта Капустянського, яким вже написав). Я прохав-би Вас, як секретаря “Глібівської Комісії” послати запрохання на ювілейне свято і зазначеним особам, яко редакторам друк[ованого] вже ювілейного видання творів батька (вони обидва багато вклали праці в це видання). Я не знаю, нажаль, адреси проф[есора] Плевако М.А., але можна так зробити, щоб запрохання йому надіслати через І.Н. Капустянського на адресу: Харків, вул. К. Лібкнехта (був[ша] Сумська), буд[инок] наук[ових] робітників № 104 пом[ешкання] 30, Івану Назаровичу Капустянському.

Тепер що до обличча батька:

- 1) очі світло-кари, з глибок[ими] орбитами (впадинами).
- 2) волосся на голові – гарні (брюнет), гладк[і], мягк[і], довги, “продиль” – з боку (до самої смерті не було ни єдиного сідого волоска на голові)
- 3) кольор лица – “матовий” з легкою “болезненною желтизною”
- 4) вуси й бороду – брив, носив “баки” (де-хто казав, що він нагадував св[оїм] обличчам відом[ого] учен[ого] – педагога Ушинського²⁴)
- 4) ніс середний, правильний, як-будто виточений;
- 5) взагалі лице й голова сред[нього] розміру, прав[ильної] форми

б) враж[ення] від лица – м'яжке, приємне на-погляд.

Мабудь це усе Вам потрібно для партрета?
До побачення.

*З пошаною
та тов[ариським] привітанням
О. Глібов*

Родина вітає Вас.

A-4725

¹ Вайнштейн Марко Григорович (1894 – 1952) – живописець, графік, у 1925 – 32 рр. – директор Чернігівського державного музею. Уродженець Конотопа. Похований у Москві.

² Шевелев (Шевелів) Михайло Федорович (Хведорович) (? – 1926) – приятель Л. Глібова, залишив спогади про нього, поет присвятив йому два вірші.

³ Капустянський Іван Назарович (1894 – 1939) – український літературознавець, критик, бібліограф, упорядник двотомного видання творів Л. Глібова. Репресований 1939 р. Реабілітований посмертно.

⁴ Шевелев (Шевелів) Борис Михайлович (1893 – 1938) – історик, літературознавець, досліджував життєвий і творчий шлях Л. Глібова, син Шевелева М.Ф. Репресований.

⁵ Лисенко Микола Віталійович (1842 – 1912) – український композитор.

⁶ Верзилов Аркадій Васильович (1867 – 1931) – історик, краєзнавець, громадський діяч. У 1896 – 1917 рр. – чернігівський міський голова.

⁷ Шраг Микола Іллєч (1894 – 1970) – активний учасник Української революції, заступник голови Центральної Ради, останні роки життя – професор Львівського політехнічного інституту, син І.Л. Шрага.

⁸ Шраг (Чуднівська) Олена Іллівна (1892 – ?). У 1919 – 22 рр. – завідувачка 3-го радянського музею в Чернігові. Дочка І.Л. Шрага. Репресована у 1930-х рр.

⁹ Біографічні дані виявити не вдалося.

¹⁰ Самійленко Володимир Іванович (1864 – 1925) – український письменник.

¹¹ Можливо, йдеться про Чуднівського Василя Кіндратовича, чоловіка О.І. Чуднівської (Шраг). Репресований у 1930-х рр.

¹² Біографічні дані виявити не вдалося.

¹³ Єфремов Сергій Олександрович (1876 – 1939) – український політик, публіцист, літературознавець. У 1929 р. репресований. Помер у таборі.

¹⁴ Ханенко Олександр Іванович (1805 – 1895) – історик, археолог, громадський діяч, був у дружніх стосунках з Л. Глібовим. У фондах Чернігівського історичного музею ім. В.В. Тарновського зберігаються листи Л. Глібова до нього.

¹⁵ Шевченко Тарас Григорович (1814 – 1861) – видатний український поет.

¹⁶ Плевако Микола Антонович (1890 – 1941) – український літературознавець, бібліограф, упорядник двотомного видання творів Л. Глібова.

¹⁷ Шраг Ілля Людвігович (1847 – 1918) – український політичний і громадський діяч, адвокат.

¹⁸ Коцюбинський Михайло Михайлович (1864 – 1913) – український письменник і громадський діяч.

¹⁹ До ювілею Л. Глібова було видруковано двотомне видання його творів. Див.: Л. Глібов. Твори у 2-х томах. – Харків, 1927.

²⁰ Глібова (Бордонос) Парасковія Федорівна (? – 1867) – перша дружина Л. Глібова.

²¹ Андрущенко Іван Олексійович (1840 – 1865) – український революціонер-демократ, член московського відділення “Земля і воля”.

²² Милорадович Григорій Олександрович (1839 – 1905) – граф, генерал-лейтенант, історик, громадський діяч, меценат.

²³ Олександр Леонідович Глібов взяв участь в урочистостях, присвячених ювілею Л.І. Глібова, що проходили в Чернігові. 6 березня 1927 р., вітаючи урочисті збори, він зазначив, що вшанування пам'яті його батька, це дячне визнання ролі Л. Глібова в історії українського письменства, заслужене його стражданнями та творчою працею. Див.: Б[орис] Ш[евелів] Соті роковини народження Л.І. Глібова // Україна. – К., 1927. – С. 196.

²⁴ Ушинський Костянтин Дмитрович (1823 – 1871) – вітчизняний педагог.